

KANSALLINEN KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS
NATIONELLA CENTRET FÖR
UTBILDNINGSGRANSVÄRDERING

AMMATTIKORKEAKOULUJEN MAAHANMUUTTAJILLE JÄRJESTÄMÄ KORKEAKOULUOPINTOIHIN VALMENTAVA KOULUTUS VUOSINA 2010–2017

LAURA LEPOLA

Julkaisut 2017:15

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Selvityksen lähtökohdat ja tavoitteet	3
Valmentavaa koulutusta järjestänyt 13 ammattikorkeakoulua, osallistujia noin 700 henkilöä	4
Aineistoa kerättiin haastatteluin ja kyselyllä.....	6
Valmentavan koulutuksen toteutumisesta.....	7
Valmentavaa koulutusta järjestetään vaihtelevin tavoin.....	7
Alapainotteista tai yleistä valmentavaa koulutusta	8
Valmentava koulutus valmentaa erityisesti ammattikorkeakouluopintoihin	9
Hakijoita vaikea löytää, markkinoinnin onnistuminen tärkeää	9
Kielitaito kynnyskysymyksenä	10
Avoimen väylä ja englanninkieliset tutkinto-ohjelmat vetävät puoleensa	11
Kaikki valmentavaan koulutukseen tulevat eivät tavoittele korkeakouluopintoja.....	11
Ryhmät heterogeenisiä, opintojen henkilökohtaistaminen tärkeää	12
Opinto-ohjaus avaintekijä onnistuneessa koulutuksessa	13
Keskeyttäneiden määrä vaihtelee runsaasti koulutuksesta toiseen	14
Opiskelijat kokeneet valmentavan koulutuksen hyödylliseksi	15
Rahoittamisperiaatteita ei tunneta tai niitä ei koeta houkutteleviksi.....	16
Valmentava koulutus väylänä korkeakouluopintoihin.....	16
Kehittämisehdotukset	18
Valmentava koulutus pätkinänkuoressa.....	19

Johdanto

Selvityksen lähtökohdat ja tavoitteet

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on selvittänyt maahanmuuttajille suunnattua, korkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta, jota ammattikorkeakoulut ovat järjestäneet vuosien 2010–2017 välisenä aikana. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksianto perustuu *Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi – kipupisteet ja toimenpide-esitykset* -julkaisun kohtaan 17:

”Selvitetään ammattikorkeakouluissa tarjottavien valmentavien opintojen vaikutusta tutkintotavoitteiseen koulutukseen sisäänkäsyyn. Arvioinnin yhteydessä kiinnitetään huomiota erityisesti korkeakouluopintoihin etenemisen esteisiin. Identifioitujen ongelmakohtien pohjalta luodaan valmentavien opintojen suositukset korkeakouluille. Selvitetään, ja tarvittaessa avataan, maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen käyttömahdollisuudet korkeakouluopintojen aikaisina integroituina kieliohjoina. Varmistetaan se, että ammattikorkeakoulujen valmentavan koulutuksen tarjonta on riittävää ja aloittaisesti kattavaa. Lisätään kieliohjoina valmentavan koulutuksen sisällä siten, että opintojen jatkaminen korkeakoulussa helpottuu. Korkeakoulut huolehtivat siitä, että ammattikorkeakoulujen valmentava koulutus toimii jatkossakin väylänä myös yliopisto-opintoihin.” (Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi – kipupisteet ja toimenpide-esitykset, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:1 & 2017:5)

Tämä selvitys on osa Karvissa toteutettua *Maahanmuuttajien integroituminen koulutusjärjestelmään* -hanketta, jonka projektipäällikkönä toimiva Mika Puukko on osallistunut myös tämän osahankkeen suunnitteluun ja toteutukseen.

Selvityksessä luodaan katsaus Suomessa vuosien 2010–2017 aikana järjestetystä valmentavasta koulutuksesta ja sen vaikutuksesta tutkintotavoitteiseen koulutukseen sisäänkäsyyn. Selvityksen avulla olemme kartoittaneet, minkälaisia haasteita valmentavan koulutuksen järjestämisessä ja siihen osallistumisessa on koettu. Erityisesti olemme olleet kiinnostuneita siitä, minkälaisia esteitä korkeakouluopintoihin etenemisessä on esiintynyt. Selvityksessä kiinnitetään myös huomiota kieliohjoina merkitykseen valmentavassa koulutuksessa sekä valmentavan koulutuksen riittävyteen ja aloittaiseen kattavuuteen. Lisäksi olemme kartoittaneet valmentavassa koulutuksessa syntyneitä hyviä toimintatapoja. Valmentavaa koulusta ei ole kattavasti arvioitu ennen tätä selvitystä.

Valmentavalla koulutuksella tarkoitetaan tässä selvityksessä ammattikorkeakoululain 10 §:ssä mainittua maahanmuuttajille tarjottavaa maksutonta koulutusta, jonka tavoitteena on antaa kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammattikorkeakouluopintoja varten. Käytännössä kielelliset valmiudet ovat koulutuksissa tarkoittaneet suomen kielen valmiuksia.

Valmentavaa koulutusta on järjestetty vuodesta 2010 alkaen. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa on vuodesta 2014 alkaen ollut yhtenä rahoitusindikaattorina avoimen amk-opetuksen, erillisten opintojen ja maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen opintopisteet. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin ja sen indikaattoreiden avulla opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen ammattikorkeakoulujen kesken. Ammattikorkeakoulu saa rahaa muun muassa sen perusteella, kuinka paljon siellä suoritetaan opintopisteitä. Avoimen ammattikorkeakouluopetuksen, erillisten opintojen ja maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen opintopisteiden osuus oli vuodesta 2014 alkaen neljä prosenttia rahoitusmallin avulla jaettavasta rahoituksesta.

Rahoitusmalliuudistuksen myötä, vuodesta 2017 alkaen, maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen rahoitusindikaattoriin lisättiin erikoistumiskoulutukset ja samalla kokonaisuuden osuus rahoitusmallista nostettiin viiteen prosenttiin. Valmentavan koulutuksen osuus tässä rahoitusindikaattorissa on kuitenkin hyvin pieni. Esimerkiksi vuonna 2016 avoimessa ammattikorkeakoulutuksessa suoritettiin reilut 200 000 opintopistettä, kun valmentavassa koulutuksessa opintopisteitä suoritettiin 1500.

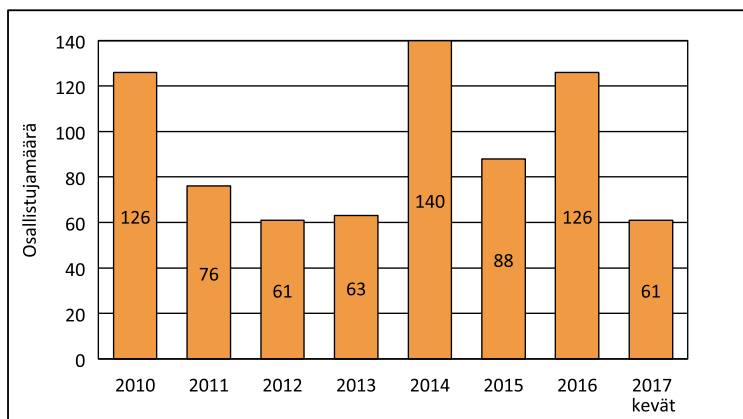
Valmentavaa koulutusta järjestänyt 13 ammattikorkeakoulua, osallistujia noin 700 henkilöä

Opetushallinnon tietopalvelun (Vipunen) ja korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon (VIRTA-opintotietopalvelu) mukaan vuosien 2010–2017 aikana valmentavaa koulutusta on tarjonnut 13 ammattikorkeakoulua: Diakonia, Metropolia, Haaga-Helia, Karelia, Laurea, Savonia, Humanistinen ammattikorkeakoulu sekä Hämeen, Kaakkois-Suomen¹, Kajaanin, Lahden, Saimaan ja Turun ammattikorkeakoulut. Lisäksi Yrkehögsskolan Arcada on ollut mukana neljän ammattikorkeakoulun (HUMAK, DIAK, Arcada, Haaga-Helia) yhteistyönä järjestetyissä valmentavissa koulutuksissa. Osa ammattikorkeakouluista on tarjonnut koulutusta vuosittain, osa muutamana vuotena tai vain yhtenä vuotena. Ammattikorkeakouluista Metropolia on järjestänyt koulutusta joka vuosi ja koulutukseen osallistuvia on ollut runsaasti. Kymmenen ammattikorkeakoulua ei ole järjestänyt valmentavaa koulutusta.

¹ Mikkelin ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulut yhdistyivät 1.1.2017 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakouluksi.

Maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen osallistujamäärätietoja on kerätty sekä Vipuseen että Virtaan. Vuoden 2014 tietoihin saakka tiedot on kerätty erillisillä opetus- ja kulttuuriministeriön tiedonkeruilla. Erillisistä tiedonkeruista luovuttiin vuoden 2015 tiedoista alkaen. Tiedonkeruulogiikan eroavaisuuksien vuoksi tiedot eivät ole vuoteen 2014 saakka täysin yhteneväisiä. Vipusen ilmoittama osallistujamäärä vuosille 2010–2015² on yläkanttiin (838), sillä yli vuodenvaihteen kestävien koulutusten osallistujat on voitu aikaisemmin rekisteröidä molemmille vuosille. Virran ilmoittama osallistujamäärä vuosille 2010–2017³ (670) taas on alakanttiin, sillä sieltä puuttuu muutama koulutus valmentavan koulutuksen alkuvuosilta, jolloin koulutuksia ei ollut vielä välttämättömtä viedä Virtaan. Nykyään valmentavan koulutuksen tiedot kerätään suoraan korkeakoulujen yhteisestä Virta-tietovarannosta, joka kerää tiedot korkeakoulujen omista opintorekistereistä. Vipusen raporteilla tiedot näytetään nykyään näiden samojen poimintojen perusteella.

Lisäämällä Virran ilmoittamaan osallistujamäärään ne osallistujat, jotka sieltä voidaan päätellä puuttuvan, kun tietoja verrataan Vipusen vastaaviin, valmentavan koulutuksen osallistujamääräksi vuosien 2010–2017 väliselle ajalle saadaan 714 henkilöä. Valmentavan koulutuksen osallistujamäärät ovat vaihdelleet vuosittain (kuvio 1). Vuonna 2014 osallistujia on ollut eniten ja vuonna 2012 vähiten. Vuoden 2017 osallistujamäärä näyttää kehittyvän vuoden 2016 kaltaiseksi.

KUVIO 1. Valmentavaan koulutukseen osallistuneiden määrät vuosittain, aloitusvuoden mukaan (N = 741⁴)

² Vipusessa ei tämän selvityksen tekohetkellä ollut vielä vuoden 2016 tietoja.

³ Virran tiedot päivittyvät jatkuvasti ja ovat ajantasaiset. Virrasta voidaan tarkastella myös siis käynnissä olevia koulutuksia.

⁴ Valmentavaan koulutukseen on osallistunut 714 henkilöä. 26 henkilöä on osallistunut valmentavaan koulutukseen kaksi kertaa ja yksi henkilö kolme kertaa, jolloin osallistumisia valmentavaan koulutukseen on yhteensä 741.

Aineistoa kerättiin haastatteluin ja kyselyllä

Selvitystä varten Karvi haastatteli 22⁵ suomalaista ammattikorkeakoulua. Haastattelujen avulla haluttiin selvittää, millaisia kokemuksia valmentavan koulutuksen järjestämisestä on kertynyt ja miksi osa ammattikorkeakouluista ei ole järjestänyt valmentavaa koulutusta. Haastattelut toteutettiin pääasiassa puhelinhaastatteluina. Haastattelukysymykset (liite 1)⁶ toimitettiin haastateltaville eli selvitykseen yhteyshenkilöksi ilmoittautuneille etukäteen. Käytäntö osoittautui hyväksi, sillä usein vastauksia oli jouduttu etsimään laajasti koko organisaatiosta. Koska valmentavan koulutuksen järjestämisestä oli joissain tapauksissa saattanut kulua jo useampi vuosi ja/tai sen järjestämisestä vastanneita henkilöitä ei enää tavoitettu organisaatiosta, ei kaikkiin asettamiimme kysymyksiin osattu aina vastata täysin varmasti.

Valmentavaa koulutusta järjestäneet osallistuivat laajempaan haastatteluun, joka kesti tyypillisesti yhden tunnin verran, joissain tapauksissa toistakin tuntia. Ammattikorkeakouluille, jotka eivät olleet järjestäneet valmentavaa koulutusta, toteutettiin lyhyempi, yleensä alle puoli tuntia kestänyt haastattelu.

Ammattikorkeakoulut, jotka eivät olleet järjestäneet valmentavaa koulutusta, kertoivat yleensä, ettei valmentavalle koulutukselle ole ollut kysyntää. Toisaalta kysynnän arvioitiin olevan kasvussa. Aina ei ollut selvää, mitä valmentava koulutus oikeastaan tarkoittaa ja pitää sisällään. Myös valmentavan koulutuksen rahoitusperiaatteet olivat monelle epäselvät. Valmentavasta koulutuksesta ja sen järjestämisestä kaivattiin lisää tietoa ja hyviä käytäntöjä kokeneemmilta. Järjestämistä helpottaisi myös arvio siitä, kuinka suuri kysyntä valmentavalle koulutukselle alueellisesti on.

Haastattelujen toteutuessa selvisi, että monet ammattikorkeakoulut (riippumatta siitä, oliko valmentavaa koulutusta järjestetty vai ei) olivat toteuttaneet tai olleet mukana monenlaisissa maahanmuuttajien kouluttamiseen ja työllistämiseen liittyvissä hankkeissa, joissa osassa oli ollut pitkälti samanlaiset sisällöt ja tavoitteet kuin valmentavassa koulutuksessa. Yksi ammattikorkeakoulu oli vastikään järjestänyt sisällöltään ja tavoitteiltaan valmentavaa koulutusta vastaavaa, hankemuotoista koulutusta. Kuulimmekin myös heidän kokemuksiaan koulutuksen järjestämisestä. Kyseisen ammattikorkeakoulun opiskelijat vastasivat myös tämän selvityksen yhteydessä tehtyyn opiskelijakyselyyn.

⁵ Ammattikorkeakouluja on yhteensä 23. Yhtä ammattikorkeakoulua ei tavoitettu selvitykseen.

⁶ Liitteet löytyvät Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen nettisivuilta www.karvi.fi

Karvin laatimaa sähköistä opiskelijakyselyä (liite 2)⁷ välitettiin ammattikorkeakoulujen avustuksella vuosien 2010–2017 aikana valmentavaan koulutukseen osallistuneille opiskelijoille. Kyselyn avulla haluttiin selvittää opiskelijoiden kokemuksia valmentavasta koulutuksesta. Kyselyyn pyydettiin vastauksia kaikilta valmentavaan koulutukseen osallistuneilta opiskelijoilta, myös koulutuksen keskeyttäneiltä ja koulutuksessa parhaillaan opiskelevilta.

Kyselyllä tavoitettiin 112 vastaajaa kolmen viikon aikana. Määrä on pienehkö kokonaismäärään (714) nähden. Kohderyhmän tavoittaminen ei kuitenkaan ole helppoa: joidenkin valmentavaan koulutukseen osallistumisesta on kulunut useita vuosia. Kaikkien valmentavaan koulutukseen osallistuneiden sähköpostiosoitteita ei ollut olemassa tai ne eivät olleet enää käytössä. Opiskelijakyselyn tuloksia voi pitää suuntaa antavina, joskaan ei täysin edustavina.

Valmentavaan koulutukseen osallistuneita tavoitettiin vuonna 2010 opiskelleista alkaen, mutta noin puolet vastanneista oli aloittanut valmentavan koulutuksen vuonna 2016 (34 %) tai 2017 (20 %). Näin ollen iso osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista edustaa vastauksillaan tuoreita kokemuksia valmentavasta koulutuksesta. Lähes neljäsosalla (23 %) valmentava koulutus oli kyselyyn vastatessa vielä kesken. Vastanneista 73 % oli naisia ja 27 % miehiä. Vastaajista puolet (53 %) oli 31–44-vuotiaita ja kolmasosa (34 %) tätä nuorempia, loput vastaajista oli yli 44-vuotiaita. Vastaajat olivat tulleet Suomeen vuosien 1993–2016 aikana, lähes puolet vuosien 2012–2014 välisenä aikana. Melkein puolet vastanneista (47 %) oli osallistunut valmentavaan koulutukseen Metropoliasa. Kuudesosa vastanneista (16 %) oli osallistunut valmentavaan koulutukseen Turun ammattikorkeakoulussa ja loput muissa ammattikorkeakouluissa.

Valmentavan koulutuksen toteutumisesta

Valmentavaa koulutusta järjestetään vaihtelevin tavoin

Valmentavan koulutuksen järjestämiselle ei ole laissa mainittujen tavoitteiden lisäksi annettu tarkempia ohjeita koulutuksen sisällöistä tai toimintatavoista, mistä syystä valmentavaa koulutusta on toteutettu vaihtelevin tavoin.

Valmentavan koulutuksen pituus, laajuus ja sisältö ovat vaihdelleet ammattikorkeakoulun ja koulutuksen mukaan. Tyypillisesti opinnot kestävät kolmesta kuuteen kuukauteen ja ovat laajuudeltaan

⁷ Liitteet löytyvät Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen nettisivuilta www.karvi.fi

20–30 opintopistettä. Opintojen keskiössä ovat kieliopinnot. Lisäksi valmentavaan koulutukseen kuuluu tyypillisesti opiskelutaitoja vahvistavia opintoja, erityisesti itsenäisen ja tutkivan oppimistavan omaksumista, opiskelijan valitsemaan koulutusalaan perehtymistä sekä suomalaiseen korkeakoulujärjestelmään ja -kulttuuriin tutustumista. Myös pääsykoevalmennus on usein kuulunut koulutukseen. Jotkin valmentavat koulutukset ovat sisältäneet lisäksi työkokeilujakson.

Pääsyaatimukseksi valmentavaan koulutukseen asetetaan yleensä hakukelpoisuus ja kiinnostus korkeakouluopintoihin sekä kielitaitotaso, esimerkiksi B1.1. Hakukriteerit ovat usein luonteeltaan joustavia. Valmentavaan koulutukseen haetaan tyypillisesti sähköisesti, minkä jälkeen hakijat kutsutaan haastatteluun ja suomen kielen taitotasotestiin. Osa ammattikorkeakouluista on pyytänyt hakijoita myös kirjoittamaan motivaatiokirjeen. Valmentava koulutus ei anna suoraa pääsyä tutkinto-opiskelijaksi, vaan opiskelijan on haettava korkeakouluun normaalin hakumenettelyn kautta (esimerkiksi yhteishauulla). Valmentava koulutus on opiskelijalle maksutonta.

Alapainotteista tai yleistä valmentavaa koulutusta

Valmentava koulutus on usein aloittaisesti painottunutta. Painotusalueet ovat samoja kuin ammattikorkeakoulujen jo olemassa olevat koulutusohjelmakkin, vaikkakin valmentavaa koulutusta järjestetään tyypillisesti vain suosituimmille aloille. Tyypillisiä alapainotuksia ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveysala sekä tekniikka. Alapainotteisessa valmentavassa koulutuksessa opiskelija oppii alan sanastoa ja voi mahdollisesti osallistujia joillekin koulutusohjelmien kursseille yhdessä tutkinto-opiskelijoiden kanssa. Alaan käsiksi pääseminen on ollut opiskelijoille usein hyvin motivoivaa ja tehnyt kielen opiskelusta merkityksellisempää.

Kaikki valmentavat koulutukset eivät ole edellä mainitulla tavalla alapainottuneita. Alapainotteisuuteen ei aina ole ollut mahdollisuutta, jos hakijoita koulutukseen on vähän ja/tai heidän kiinnostuksen kohteensa vaihtelevat. Aina alapainottuneisuus ei ole valmentavan koulutuksen järjestämisen lähtökohta. Joissain toteutuksissa kukin opiskelija on voinut valita ammattikorkeakoulun sisällöistä itseä eniten kiinnostavia opintoja, joihin on päässyt tutustumaan integroituna tutkinto-opiskelijoiden joukkoon. Tällöin valmentavan koulutuksen ryhmä on opiskellut vain joitain sisältöjä yhdessä ja opiskelijat ovat eriytyneet tutkinto-opintoihin omien kiinnostustensa mukaan. Kuvatun kaltaisessa toteuttamismuodossa on koulutuksen onnistumisen, siihen sitoutumisen ja keskeyttämisen ehkäisyn kannalta koettu tärkeäksi vahva, yksilöllinen opinto-ohjaus, opintojen etenemisen seuranta sekä onnistunut orientaatiojakso opintojen alussa, jossa opiskelija tutustuu muihin ryhmäläisiin ja opettajiin.

Kummassakin toteuttamismuodossa mielekkääksi on koettu se, että jo valmentavan koulutuksen aikana pääsee tutustumaan valitsemaansa alaan ja opintoihin, jolloin on mahdollista myös selvittää alustavasti, sopiiko ala ja opinnot itselle, ja nähdä, millaisia valmiuksia opinnoissa todellisuudessa tarvitaan. Erityisen motivoivaa on, jos opiskelija voi valmentavan aikana suorittaa opintoja, joita voidaan hyväksilukea tutkintoon, mikäli opiskelija myöhemmin saavuttaa korkeakouluun tutkinto-oikeuden.

Osaan koulutuksista on kuulunut työssäoppimisjakso. Työssäoppimista pidettiin tärkeänä verkostojen luomisen kannalta, sillä niitä ei maahanmuuttajilla välttämättä muuten ole. Myös kielen kehityksen kannalta työssäoppimista pidettiin hyvänä, sillä töissä opiskelijan tuli puhuttua ja käytettyä suomea elävässä elämässä. Työssäoppimisjakson järjestämisessä oli kuitenkin koettu haasteita, sillä usein työpaikkoja ei ollut helppoa löytää tai työlupien kanssa oli ollut vaikeuksia. Yritysten saaminen yhteistyökumppaneiksi nähtiin kuitenkin tärkeäksi ja tavoittelemisen arvoiseksi asiaksi.

Valmentava koulutus valmentaa erityisesti ammattikorkeakouluopintoihin

Usein valmentavaan koulutukseen liittyy ammattikorkeakoulujen pääsykokeisiin valmistautumista, ja valmentavaa koulutusta myös markkinoidaan nimenomaan ammattikorkeakouluihin valmentavana. Vastaavaa koulutusta ei ole tarjolla yliopisto-opinnoista kiinnostuneille. Ammattikorkeakoulujen järjestämän valmentavan koulutuksen ei voida nähdä valmentavan yliopisto-opintoihin, vaikkakin sen voidaan katsoa kehittävän valmiuksia, joista voi olla laajemminkin hyötyä, esimerkiksi yliopisto-opintojen tai työelämän kannalta. Ammattikorkeakoulujen haastatteluista selvisi, että yliopisto-opintoihin valmentaminen nähdään vaikeana, sillä sisältöjä ei tunneta ja tutkinto-ohjelmiä on runsaasti. Yliopistoihin valmentamisen nähtiin vaativan laajempaa korkeakoulujen yhteistyötä.

Hakijoita vaikea löytää, markkinoinnin onnistuminen tärkeää

Useilla ammattikorkeakouluilla oli ollut hankaluuksia löytää valmentavaan koulutukseen tarpeeksi sopivia hakijoita. Usein hakukriteereistä oli joustettu, jotta ryhmä saatiin kokoon. Joskus koulutusta ei vähäisen hakijamäärän vuoksi käynnistetty ollenkaan ja koulutustarvetta kasattiin järjestämällä koulutusta harvemmin. Vain muutamissa koulutuksissa ja lähinnä pääkaupunkiseudulla hakijoita oli jouduttu jättämään koulutuksen ulkopuolelle. Valmentavan koulutuksen kysynnän arvioiminen nähtiin vaikeaksi. Esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen toimijoilta mainittiin kuitenkin saatavan osviittaa siitä, kuinka paljon valmentavasta koulutuksesta kiinnostuneita voisi lähitulevaisuudessa olla.

Valmentavan koulutuksen markkinoinnissa olisi hyvä tuoda selkeästi esille, kenelle koulutus sopii, mitä se vaatii ja mitä koulutuksella tavoitellaan. Jotta koulutukseen hakeutuu henkilöitä, joiden tarpeita ja tavoitteita valmentava koulutus vastaa, on realistisen kuvan välittäminen koulutuksesta sisältöineen, vaatimukseen ja tavoitteineen on tärkeää. Motivaation mittaaminen valmentavaan koulutukseen hakiessa, esimerkiksi motivaatiokirjeen muodossa, oli koettu hyväksi keinoksi saada koulutukseen sinne sopivia henkilöitä.

Valmentavan koulutuksen markkinointiväyliksi mainittiin TE-toimisto, ammattikorkeakoulujen omat verkkosivut, sosiaalinen media, ilmaisjakelulehdet, kirjasto, maahanmuuttajien palvelupisteet sekä S2-opettajien sähköpostilista. Koulutuksen vieminen opintopolku.fi-sivustolle oli koettu erityisen hyödylliseksi. Yhteistyö toisen asteen oppilaitosten, kansanopistojen ja kotoutumiskoulutuksen toimijoiden kanssa oli myös poikinnut lisää hakijoita. Paikallistuntemuksesta ja sen selvittämisestä, missä alueen maahanmuuttajat liikkuvat tai asioivat, katsottiin myös olevan hyötyä. Myös puskaradio toimii: opiskelijakyselyn mukaan monet valmentavaan koulutukseen osallistuneista olivat saaneet tiedon koulutuksesta kaverilta. Kun valmentavaa koulutusta on järjestetty säännöllisesti vuodesta toiseen, tunnetuksi tuleminen auttaa hakijoiden saamisessa huomattavasti.

Kielitaito kynnyksysmyksenä

Yleensä valmentavaan koulutukseen tulijoille on asetettu kielitaidon tasovaatimukseksi B1.1. Usein vaatimuksesta on jouduttu kuitenkin tinkimään riittävän ryhmäkoon saavuttamiseksi. Joihinkin koulutuksiin on vaadittu A1.1-tasoista kielitaitoa tai kielitaitovaatimusta ei ole ollut ollenkaan. Valmentavan koulutuksen aikana kielitaso ei ammattikorkeakoulujen kokemuksen mukaan tyypillisesti kehity yhtä taitotasoa enempää, jolloin alemmalla kuin B1.1:llä valmentavaan tulleiden kielitaito jää vielä melko kauas siitä, mitä pääsykokeissa pärjääminen käytännössä edellyttää. Jopa B2- tai C1-tasolla voi olla vaikeaa selviytyä pääsykokeesta ja saavuttaa opiskelupaikka, josta käydään kovaa kilpailua jo suomea äidinkielenä puhuvienkin kesken. Sekä ammattikorkeakoulut että opiskelijat olivatkin yhtä mieltä siitä, että suurin korkeakouluopintoihin etenemisen este on kielitaito, joka jo kirjallisissa kokeissa tai psykologisissa testeissä onnistuu karsimaan heikommin suomea taitavat, mutta muilta valmiuksiltaan kenties sopivat hakijat.

Suurin osa ammattikorkeakouluista oli sitä mieltä, että osa kieliopinnoista voitaisiin suorittaa tutkinto-opinnoissa. Tutkinto-opinnoissa pärjätäkseen kielitaidon täytyisi olla riittävän hyvä, mutta täydellisen kielitaidon edellyttämistä, ainakaan kaikille aloille, ei nähty kohtuullisena tai

edes tarpeellisenä. Kielen oletettiin kehittyvän edelleen tutkinto-opintojen aikana, mikä voitaisiin taata integroimalla kieliopintoja tutkinto-opintoihin. Kielen oppimiselle ja kehittymiselle uskottiin myös olevan olemassa hyvä motivaatiopohja silloin, kun opiskelija pääsee käsiksi itselle merkitykselliseen alaan ja opintoihin ja käyttämään kieltä autenttisessa ympäristössä tarkoituksenmukaisesti.

Avoimen väylä ja englanninkieliset tutkinto-ohjelmat vetävät puoleensa

Maahanmuuttajat vaikuttavat löytäneen tutkinto-opintoihin toisenkin tien: avoimen väylän polkuopinnot. Reilu neljännes (26 %) korkeakouluun opiskelemaan päässeistä ilmoitti opiskelijakyselyssä päässeensä sisään korkeakouluun polkuopintoja pitkin. Vaikka avoimen väylä näyttää toimivan hyvänä polkuna tutkinto-opintoihin, se ei ole kaikille houkutteleva tai edes mahdollinen, sillä opinnot avoimella puolella ovat maksullisia.

Ammattikorkeakoulujen mukaan myös englanninkieliset tutkinto-ohjelmat vetävät maahanmuuttajia puoleensa esimerkiksi liiketalouden alalla. Englanninkielisten opintojen ohella on usein mahdollista suorittaa myös suomen kielen opintoja. Suomen kielen osaamista ei tosin aina pidetä välttämättömyytenä, esimerkiksi pääkaupunkiseudulla. Muutamat ammattikorkeakoulut ilmaisivat huolensa sellaisten opiskelijoiden integroitumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan, jotka eivät englanninkielisten opintojensa ohessa halua opiskella suomea. Näiden opiskelijoiden uskottiin suuntaavan opintojen jälkeen herkemmin ulkomaille. Kaikille maahanmuuttajille englanninkielisetkin opinnot eivät ole mahdollisuus, jos he eivät suomen lisäksi osaa englantiakaan.

Kaikki valmentavaan koulutukseen tulevat eivät tavoittele korkeakouluopintoja

Opiskelijoille teetetyn kyselyn mukaan 37 %:lle valmentavaan koulutukseen hakeutumisen ensisijainen syy oli halu päästä ammattikorkeakouluun (taulukko 1). Muita ensisijaisia syitä olivat mm. kielitaidon parantaminen (25 %) ja töihin pääseminen (14 %).

TAULUKKO 1: Motiivit hakeutua valmentavaan koulutukseen tärkeysjärjestyksessä ilmaistuna

	Tärkein syy	Toiseksi tärkein syy	Kolmanneksi tärkein syy	Neljänneksi tärkein syy	Viidenneksi tärkein syy
Halusin päästä ammattikorkeakouluun	37 %	13 %	12 %	10 %	17 %
Halusin parantaa kielitaitoani	25 %	32 %	16 %	10 %	2 %
Halusin päästä töihin	14 %	12 %	16 %	11 %	12 %
Olin kiinnostunut alasta, johon koulutus oli painottunut	5 %	9 %	22 %	21 %	2 %
Halusin parantaa opiskelutaitojani	4 %	10 %	7 %	11 %	24 %
Halusin saada tietoa korkeakouluopiskelusta	4 %	7 %	12 %	25 %	10 %
Halusin päästä yliopistoon	8 %	11 %	7 %	2 %	7 %
Halusin selvittää pidänpö kk -opiskelusta	1 %	5 %	6 %	8 %	12 %
Ei ollut muuta tekemistä	2 %	1 %	0 %	2 %	14 %
Jokin muu	0 %	0 %	2 %	0 %	0 %
Yhteensä:	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Ammattikorkeakoulujen kokemus asiasta vahvistaa tuloksen: kaikki opiskelijat eivät tavoittele korkeakouluopintoja, jotkut haluavat parantaa kielitaitoaan esimerkiksi päästäkseen työelämään tai integroituaan muuten paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan. Valmentavaa koulutusta käytetään suomen kielen kurssina, koska vaativamman suomen kielen opetusta tai mahdollisuuksia kehittää kielitaitoa esimerkiksi B1.1-tasolta eteenpäin ei löydetä muualta tai tarjonta on maksullista.

Ryhmät heterogeenisiä, opintojen henkilökohtaistaminen tärkeää

Valmentavan koulutuksen järjestäjien suurimpia haasteita oli ryhmien heterogeenisyys. Opiskelijat olivat eri-ikäisiä, kotoisin eri puolilta maailmaa sekä taidoiltaan ja koulutustaustaltaan erilaisia. Pelkästään opiskelijakyselyyn vastanneet olivat kotoisin 35 eri maasta, lähes kolmasosa Venäjältä. Ammattikorkeakoulujen haastatteluissa korostui, että opiskelijat ovat tyypillisesti kotoisin ympäri maailmaa, mutta eivät erityisesti mistään yhdestä maasta. Pakolaistaustaisten osuus valmentavassa koulutuksessa arvioitiin pieneksi, mutta kasvussa olevaksi.

Valmentava koulutus on suunnattu opiskelijoille, jotka tavoittelevat korkeakouluopintoja ja ovat hakukelpoisia. Haastatteluissa ilmeni, että toisen asteen tutkintoa tai hakukelpoisuutta korkeakouluopintoihin ei kuitenkaan aina vaadittu tai kriteeristä oli joustettu opiskelijahaun aikana, koska hakijoita ei muuten saatu tarpeeksi. Koska valmentavan koulutuksen tarkoituksena on ohjata korkeakouluopintoihin, olisi hakukelpoisuuskriteeristä kiinni pitäminen kuitenkin tärkeää.

Osalla valmentavaan koulutukseen menevistä opiskelijoista on jo taustallaan korkeakoulututkinto tai useampikin ja joillain työkokemusta omalla alallaan. Osa tutkinnon omaavista opiskelijoista on alanvaihtajia, mutta epäilemättä joukossa on myös sellaisia, joiden osaamista ei Suomessa tunnusteta tai tunnusteta, jolloin ainoaksi vaihtoehdoksi jää opiskella uusi tutkinto. Näissä tapauksissa tie työelämään käy tarpeettoman pitkäksi.

Ryhmien heterogeenisyys ja erityisesti vaihtelevat kielitaidot olivat tuoneet opetukseen haasteita niin ammattikorkeakoulujen kuin opiskelijoidenkin mielestä. Onnistuneella markkinoinnilla ja valintakriteereiden asettamisella ryhmien heterogeenisyyttä voidaan jonkin verran rajoittaa. Valmentavaan koulutukseen osallistuvien taustat, taidot, tarpeet ja tavoitteet vaihtelevat kuitenkin tyypillisesti runsaasti, minkä vuoksi opintojen henkilökohtaistaminen on keskeistä valmentavan koulutuksen onnistumisen kannalta. Ihanteellista olisi, jos valmentavassa koulutuksessa olisi mahdollista jakaa eritasoisia opiskelijoita omiin ryhmiinsä. Opetusryhmät ovat yleensä kuitenkin niin pieniä ettei ryhmäyttäminen ole mahdollista. Suomen kielen opetuksen eriyttäminen taitotasoinnalla voisi helpottaa kehittämällä verkko-opintoja.

Monista eri maista ja kulttuureista tulleiden opiskelijoiden käsitykset oppimisesta, opiskelusta ja koulukulttuurista vaihtelivat. Osalle opiskelijoista oli ammattikorkeakoulujen mukaan tullut valmentavassa koulutuksessa yllätyksenä esimerkiksi opettajaohjoisuuden vähyys sekä itsenäisen työskentelyn ja tiedon tuottamisen keskeisyys korkeakouluopinnoissa.

Opinto-ohjaus avaintekijä onnistuneessa koulutuksessa

Opinto-ohjauksen rooli valmentavassa koulutuksessa on vaihdellut koulutuksesta toiseen. Osassa opinto-ohjausta ei ole ollut tarjolla juuri lainkaan tai sitä on saanut tarpeen tullen, kun taas osassa sitä on pidetty valmentavan koulutuksen kivijalkana. Melko usein opinto-ohjaus kuului kurssista vastaavalle opettajalle, jonka rooli oli muutenkin kulkea opiskelijan rinnalla opinnoissa. Joskus opettajan ja opinto-ohjaajan roolit olivat enemmän toisistaan irrallaan ja opinto-ohjausta antoi erillinen henkilö.

Valmentavan koulutuksen onnistumisen ja keskeyttämisten ehkäisyn kannalta vahvalla ohjauksella vaikuttaa olevan suuri merkitys. Parhaimmillaan opinto-ohjaus on yksilöllisesti toteutettua osaamisen ja kiinnostuksen kohteiden kartoittamista ja niiden pohjalta yksilöllisesti räätälöidyn opintopolun luomista, sen toteutumisen seuraamista sekä valmentavan koulutuksen jälkeisen elämän suunnittelua. Opinto-ohjaus ei tällöin ole pelkästään erikseen järjestettyjä ohjaustapaamisia, vaan jatkuva opiskelijan rinnalla kulkemista ja tukemista.

Vahva opinto-ohjaus vaatii sitoutunutta opettajaa tai yhteen hiileen puhaltavaa opettajaparia tai -tiimiä. Usein valmentavan koulutuksen taustalta löytyykin asialleen omistautuneita opettajia, joilla on intohimo järjestää ja kehittää valmentavaa koulutusta. Valmentavan koulutuksen nähtiin toisaalta herkästi henkilöityvän, mihin liittyy omat riskinsä: mikäli valmentava koulutus nivoutuu enemmän henkilöihin kuin koko organisaatioon, sen jatkuvuus on vaarassa avainhenkilöiden poistuessa organisaatiosta. Vain muutamat ammattikorkeakoulut kokivat valmentavan koulutuksen sulautuneen koko korkeakoulun toimintaan ja osaksi koulun tehtävää ja identiteettiä.

Keskeyttäneiden määrä vaihtelee runsaasti koulutuksesta toiseen

Valmentavan koulutuksen keskeyttäneiden määrästä ei ole tarkkaa tietoa, koska tilastot eivät erittele sitä, kuinka moni koulutukseen osallistuneista on suorittanut koulutuksen loppuun asti. Myöskään kaikilla ammattikorkeakouluilla ei ollut antaa tarkkoja lukuja koulutuksen keskeyttäneistä tai toisaalta loppuun asti suorittaneista.

Haastattelujen perusteella voidaan kuitenkin sanoa keskeyttäneiden määrän vaihtelevan runsaasti koulutuksesta toiseen. Osassa koulutuksia ei ollut lainkaan keskeyttäneitä, kun taas osassa, joskin harvassa tapauksessa, keskeyttäneiden määrä oli suurempi kuin koulutuksen loppuun asti suorittaneiden määrä. Suurimmassa osassa koulutuksia noin 2/3 suoritti koulutuksen loppuun asti. Arviolta siis 1/3 koulutuksiin osallistuneista on keskeyttäneitä. Opiskelijakyselyyn vastanneista vain 9 % ilmoitti jättäneensä valmentavan koulutuksen kesken. Opiskelijakyselyn otos on kuitenkin melko pieni (112 vastaajaa) valmentavaan koulutukseen osallistuneiden kokonaismäärään (714) suhteutettuna, mistä syystä tulos ei kerro koko totuutta.

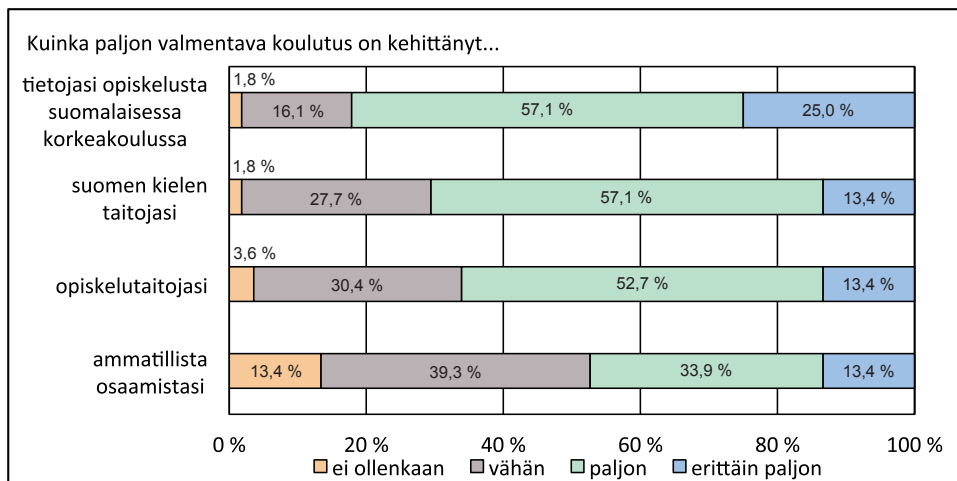
Valmentavan koulutuksen keskeyttämiselle kerrottiin usein syyksi muuttunut elämäntilanne: opiskelija oli työllistynyt, päässyt opiskelemaan tai saanut lapsia. Keskeyttämisistä oli tapahtunut myös, jos koulutus oli osoittautunut odotettua vaativammaksi tai mielikuvat korkeakouluopiskelusta osoittautuvat vääriksi. Osa opiskelijoista oli käynyt töissä valmentavan koulutuksen ohella

ja kokenut kombinaation turhan raskaaksi. Ammattikorkeakoulut arvelivat, että motivaation ylläpitäminen saattaa välillä olla vaikeaa, koska valmentava koulutus ei pysty lupaamaan mitään: hyvinkään tehty työ ei välttämättä avaa ovia korkeakouluun.

Vaikeudet sosiaalietujen ja -tukien kanssa nousivat myös usein esille niin ammattikorkeakoulujen haastatteluissa kuin opiskelijakyselyssäkin. Usein oli epäselvää, mihin etuihin valmentavaan koulutukseen osallistuva opiskelija on oikeutettu ja mitkä etujen myöntämisen periaatteet ovat. Periaatteet koettiin epäselviksi ja vaihteleviksi. Mikäli sosiaalietuja valmentavaan koulutukseen osallistuessa ei saada, ne pienenevät tai ne menetetään kokonaan, on selvää, että motivaatio osallistua koulutukseen joutuu koetukselle. Osallistuminen saattaa myös muodostua yksinkertaisesti taloudellisesti mahdottomaksi.

Opiskelijat kokeneet valmentavan koulutuksen hyödylliseksi

Opiskelijakyselyyn vastanneista 92 % suosittelee valmentavaa koulutusta korkeakouluopinnoista kiinnostuneille ystävilleen. Valmentava koulutus oli vastannut valtaosan (79 %) odotuksia. Opiskelijoiden mielestä valmentava koulutus auttaa korkeakouluun pyrkimisessä melko tai erittäin paljon (yht. 66 %). Valmentavan koulutuksen arvioitiin kehittäneen erityisen hyvin tietoja opiskelusta suomalaisessa korkeakoulussa sekä suomen kielen taitoja (kuvio 2).

KUVIO 2. Valmentavaan koulutukseen osallistuneiden arvio siitä, kuinka paljon valmentava koulutus on kehittänyt eri valmiuksia (N = 112).

Myös kysymyksen ”Mikä on mielestäsi tärkeintä/hyödyllisintä valmentavassa koulutuksessa” vastauksissa tuotiin usein esille, miten tärkeää suomalaiseen koulujärjestelmään ja korkeakoulukulttuuriin tutustuminen on ollut. Valmentava koulutus on tarjonnut mahdollisuuden selvittää, millaista korkeakouluopiskelu on ja miten se sopii itselle. Monet vastaajat toivat lisäksi esille ammattialoihin perehtymisen mielekkyyden ja suomen kielen opetuksen tärkeyden.

”Hyödyllisintä oli se, että näin millainen suomalainen korkeakoulutus ylipäänsä on.”

”Minun mielestäni hyödyllisintä on, että tutustuin sosiaali- ja terveystieteiden opintoihin AMK:ssa ja, että minun suomen kielen taito on parantanut.”

Rahoittamisperiaatteita ei tunneta tai niitä ei koeta houkutteleviksi

Ammattikorkeakoulujen haastatteluissa nousi esille, ettei valmentavan koulutuksen rahoittamisperiaatteita välttämättä tunneta kovin hyvin eikä rahan käyttämistä valmentavaan koulutukseen pidetä houkuttelevana. Valmentavasta koulutuksesta kerrottiin kertyvän vähemmän ja hitaammin opintopisteitä kuin avoimesta ammattikorkeakoulusta ja lisäksi valmentavan koulutuksen toteuttaminen koettiin kalliiksi: koulutuksen järjestäminen vaatii uusia resurssointeja, vähintään S2-opettajan palkkaamista. Valmentavalle koulutukselle ei katsottukaan aina todellisuudessa olevan rahaa ja sen järjestämiselle oli usein haettu hankerahoitusta, vaikkakin hankemuotoisen koulutuksen järjestämiseen liittyvä riski toiminnan päättymisestä rahoituksen päättyessä tunnistettiin myös.

Valmentava koulutus väylänä korkeakouluopintoihin

Virta-rekisteristä selviää valmentavaan koulutukseen osallistuneiden lisäksi heidän mahdollisesti saavuttamansa tutkinto-oikeudet korkeakouluihin. Virtaan rekisteröidystä 670 valmentavaan koulutukseen osallistuneesta 513 on päättänyt valmentavan koulutuksen ennen vuotta 2017. Heistä 167 henkilöä eli 33 % on valmentavan koulutuksen jälkeen saavuttanut tutkinto-oikeuden. Saavutettuja tutkinto-oikeuksia on todennäköisesti ainakin muutama enemmän, sillä Virrasta puuttuu joitakin koulutuksia valmentavan koulutuksen alkuvuosilta.

Kuitenkin arviolta noin kolmasosa valmentavaan koulutukseen osallistuneista saavuttaa tutkinto-oikeuden valmentavan koulutuksen jälkeen. Joissain tapauksissa tutkinto-oikeus oli saavutettu pian valmentavan koulutuksen päättymisen jälkeen ja joskus korkeakouluun pääseminen oli kestänyt useamman vuoden. Osa henkilöistä on saavuttanut useammankin tutkinto-oikeuden eli vaihtanut alaa, korkeakoulua tai opiskellut useamman tutkinnon.

Opiskelijakyselyn mukaan 24 % korkeakouluihin hakeneista oli saanut tutkinto-oikeuden (5 % yliopistoon). Luku on luonnollisesti pienempi kuin Virran vastaava, sillä suurella osalla opiskelijakyselyyn vastanneista valmentava koulutus oli yhä kesken tai juuri päättyvässä: 43 % vastanneista ilmoitti odottavansa yhä tuloksia.

Täytyy myös muistaa, että kaikki valmentavaan koulutukseen osallistuneet eivät tähtää korkeakouluopintoihin: 29 % valmentavaan koulutukseen osallistuneista ei hakenut korkeakouluun valmentavan koulutuksen jälkeen. Osalla korkeakouluopinnot eivät ole olleet tavoitteena alun perinkään, osalla käsitykset ja sen myötä korkeakouluopiskelutavoitteet ovat muuttuneet valmentavan koulutuksen aikana.

Ammattikorkeakoulut eivät pysty kokonaisvaltaisesti seuraamaan, kuinka moni valmentavaan koulutukseen osallistuneista pääsee tutkinto-opintoihin. Haastattelujen perusteella heillä vaikutti olevan turhan synkkä kuva valmentavasta koulutuksesta jatkoon päässeistä. Ammattikorkeakouluille olisikin hyvä tarjota jonkinlaista määrällistä tietoa tutkinto-opintoihin päässeistä, jotta koulutusta ja sen vaikuttavuutta voitaisiin arvioida ja kehittää.

Eniten valmentavan koulutuksen jälkeen myönnettyjä tutkinto-oikeuksia oli annettu sairaanhoitajan (AMK) tutkintoon (55). Seuraavaksi eniten tutkinto-oikeuksia oli myönnetty insinöörin (37), tradenomin (21) ja sosionomin (23) tutkintoihin (AMK). Saavutetuista tutkinto-oikeuksista noin joka kymmenes oli myönnetty yliopistoihin. Tutkinto-oikeudet näyttävät myötäilevät valmentavan koulutuksen alapainotteisuuksia. Toisaalta tulos voi kertoa siitä, että näille aloille on halukkuutta, mutta toisaalta alapainotteisuus saattaa myös ohjata tietyille aloille, niille, joille valmentavaa koulutusta on saatavilla. Opiskelijakyselyn mukaan 74 % vastaajista, jotka olivat valmentavan koulutuksen jälkeen päässeet opiskelemaan, opiskeli samalla alalla, johon valmentavassa koulutuksessa oli perehdytty.

Ammattikorkeakouluista suurin osa oli sitä mieltä, että tutkinto-opintoihin voisi johtaa jonkinlainen polku valmentavasta koulutuksesta. Siitä, minkälainen polku voisi olla tai miten se voisi toimia, ei ollut selkeää eikä yhtenäistä näkemystä. Polun muodostaminen nähtiin tärkeäksi, mutta vaikeaksi. Maahanmuuttajien mahdollisuuksia päästä korkeakouluopintoihin haluttiin parantaa, koska koettiin, että nykyisellä menettelyllä korkeakoulupaikan saaminen on vaikeaa. Polun muodostamiseen nähtiin kuitenkin liittyvän tasa-arvon toteutumiseen liittyvää problematiikkaa: erillisten väylien luominen veisi automaattisesti opiskelijapaikkoja pois normaalia reittiä pitkin tulevilta. Toisaalta täydellisen kielitaidon edellyttämistään ei pidetty reiluna eikä edes tarpeellisena. Muutaman haastateltavan mielestä valmentava koulutus toimii jo nyt riittävän hyvin väylänä korkeakouluopintoihin.

Kehittämisehdotukset

Valmentavan koulutuksen järjestämisestä kaivataan tarkempaa ohjeistusta. Tällä hetkellä koulutuksen järjestämiseen liittyvät periaatteet, sisällöt ja tavoitteet määritellään vaihtelevin tavoin ammattikorkeakoulusta ja koulutuksesta toiseen. Valmentava koulutus hyötyisi yhtenäisistä linjauksista, joilla määriteltäisiin, mitä valmentava koulutus on, kenelle se on tarkoitettu ja mitä koulutuksella tavoitellaan.

Sisällölliset suositukset valmentavan koulutuksen järjestämisestä olisi tärkeä apukeino valmentavan koulutuksen järjestäjille ja järjestämisestä kiinnostuneille. Suosituksissa olisi hyvä määritellä opintojen laajuus ja kesto, sisällölliset kulmakivet, mahdolliset toteuttamismuodot ja muut onnistuneen valmentavan koulutuksen avaintekijät.

Valmentava koulutus ei ole aloittaisesti kattavaa. Koulutus valmentaa ammattikorkeakouluopintoihin, erityisen hyvin sosiaali- ja terveys- sekä tekniikan alalle. Tarjolla ei ole vastaavanlaista valmennusta yliopisto-opintoihin. Valmentavan koulutuksen ei voida nähdä toimivan väylänä yliopistoihin. Korkeakoulujen välille tarvitaan yhteistyötä, jotta valmentavan koulutuksen aloittaista kattavuutta voidaan laajentaa.

Valmentavan koulutuksen ryhmät ovat tyypillisesti varsin heterogeenisiä: opiskelijoiden taidot, tarpeet ja tavoitteet vaihtelevat runsaasti. Jotta valmentava koulutus voisi vastata yksilöllisiin tarpeisiin ja olla siten vaikuttavaa, on opetusta ja opinto-ohjausta pystyttävä tarjoamaan räätälöidysti. Valmentavan koulutuksen sisältöjä pitäisi kehittää niin, että jokaisen opiskelijan koulutuspolku on mahdollisimman tarkoituksenmukaisista sisällöistä rakennettu. Myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on tärkeää. Vaikuttavuuden seurannan helpottamiseksi myös koulutuksen tilastointia pitäisi kehittää tilastointilogiikkaa edelleen tarkentaen ja yhdenmukaistaen.

Vaikka valmentavalla koulutuksella pystytään kehittämään valmiuksia korkeakouluopintoja varten, on maahanmuuttajien pääsy korkeakouluopintoihin yhteishaun kautta vaikeaa. Henkilöt, jotka eivät puhu suomea äidinkielenään karsiutuvat pääsykokeissa herkästi pois, vaikka heidän muut valmiutensa opintoihin saattaisivat olla kunnossa. Koska täydellisen kielitaidon edellyttäminen pääsykokeissa ei ainakaan kaikilla aloilla liene tarpeellista, olisi tärkeää kehittää keinoja, joilla onnistuttaisiin mittaamaan muitakin opintojen kannalta keskeisiä valmiuksia. Kielitaidon kehittymistä tutkinnon suorittamisen ohella voitaisiin vahvistaa integroimalla tutkinto-opintojen ohelle suomen kielen opintoja.

Valmentava koulutus pätkinänkuoressa

- 13 ammattikorkeakoulua (23:sta) järjestänyt valmentavaa koulusta
- Järjestämisen periaatteet, sisällöt ja tavoitteet vaihtelevat ammattikorkeakoulusta ja koulutuksesta toiseen
 - Yhtenäisiä linjauksia ja sisällöllisiä suosituksia kaivataan
- Koulutuksiin osallistunut vuosien 2010–2017 välisenä aikana n. 700 maahanmuuttajaa
- Opiskelijat kokeneet koulutuksen hyödylliseksi
- Valmentavan koulutuksen ryhmät tyypillisesti hyvin heterogeenisiä
 - Yksilölähtöisyys ja vahva opinto-ohjaus keskeisiä koulutuksen onnistumisen ja keskeyttämisten ehkäisyn kannalta
- Keskimäärin 2/3 osallistujista suorittaa koulutuksen loppuun asti
- Joka kolmas osallistuja saavuttaa valmentavan koulutuksen jälkeen tutkinto-oikeuden korkeakouluun
 - Heistä neljännes avoimen väylän polkuopintojen kautta
 - 90 % tutkinto-oikeuksista ammattikorkeakouluihin, 10 % yliopistoihin
 - Eniten tutkinto-oikeuksia sairaanhoitajan ja insinöörin ammattikorkeakoulututkintoihin
 - Kaikki valmentavaan koulutukseen osallistuvat eivät tavoittele korkeakouluopintoja, osa haluaa parantaa kielitaitoaan ja työmarkkina-asemaansa
- Kieli karsii: heikommin suomea taitavat karsiutuvat herkästi pääsykokeilla pois vaikka muut valmiudet opintoihin saattaisivat olla kunnossa
- Tarve kehittää keinoja, joilla onnistuttaisiin mittaamaan muitakin opintojen kannalta keskeisiä valmiuksia

Laura Lepola

Ammattikorkeakoulujen maahanmuuttajille
järjestämä korkeakouluopintoihin valmentava
koulutus vuosina 2010–2017

ISSN 2342-4176 (Painettu)
ISSN 2342-4184 (Verkkajulkaisu)
ISBN 978-952-206-399-1 nid.
ISBN 978-952-206-400-4 pdf

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
PL 28 (Mannerheiminaukio 1 A)
00101 HELSINKI

Sähköposti: kirjaamo@karvi.fi
Puhelinvaihte: 029 533 5500

karvi.fi